SPISY ADOLFA HEYDUKA

LX.

STESKY NA STEZKÁCH STARÉHO ZPĚVÁKA

PG
5038
H48
1900
SV.60

Purchased for the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

from the

KATHLEEN MADILL BEQUEST

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

LX.

STESKY NA STEZKÁCH STARÉHO ZPĚVÁKA

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO, SPOLEČNOST S R. O.
V PRAZE.

ADOLF HEYDUK:

STESKY NA STEZKÁCH STARÉHO ZPĚVÁKA

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO, SPOLEČNOST S R. O.
V PRAZE.

PG
5038
H48
1900
sv. 60

Veškerá práva vyhrazena.
Copyright by J. Otto, Prague 1921.

LIBRARY
SEP 22 1966
UNIVERSITY OF TORONTO
1126742

TISKEM »UNIE« V PRAZE.

PAMÁTCE MÝCH MRTVÝCH

Můj den se naklonil, mé paprsky se ztrácí,
mé slunce zapadlo, mí dozpívali ptáci,
můj sad je bez květů, jen ocúny má luh . . .
Mé drobné písničky, buď s vámi Bůh!

Mé háje pusty jsou, mé vymýceny lesy,
jsem zatoulaný pták chmurnými pod nebesy,
jenž na strom v pustině mdle, unaveně sedá
a v dálku rozteskněn, kam slét by, tiše hledá.

Můj život bez klidu a bez plodného činu,
jen po svých odešlých a po ztracených hynu,
ach už jich nenajdu! . . . Kde žití květ, kde činy?
Má setba bez vláhy už nevypučí z hlíny!

Chci míti mír, tož s velkými, již hnízda křovců
maří,
s velkými malý pták se vždycky nerad sváří,
netouží krve zřít, jen té, jíž s nebes stánku
duch světla vylévá za jitra do červánků.

V Písku 27. III. 1915.

MLADÝM.

Jako to moře život se vlní,
plnost se prázdní, prázdnota plní,
po létě zima, po zimě jaro,
dneškem co vzešlo, zítra je staro,
co ráno zkvetlo, mráz přes noc sžehne,
a co kdy žilo, do hrobu lehne.

Jako ta šipka puštěna z luku
vylétá mysl synů i vnuků,
stihne-li cíle? Pryč musí záhy
hbitější střele ustoupit z dráhy,
zklamáním trpkým z jarého kvasu
vzkřiknete záhy. — Vyčkejte času!

◈ ◈ ◈

ZVONY DOMOVA.

Ani nevím, milé zvony, tedy,
někdy-li vás ještě slyšet budu,
nežli hrobník nahrbený, šedý
na mne nasype v důl černou hrudu.

Mně jste se už nazvonily dosti,
můžete mi přát jen v posled klidu.
Zazvoňte radš stejnou horoucností
šťastnějšímu v domovině lidu.

Zvoňte mu, ne k smrti, ku vzkříšení;
vždyť jsme stejně všichni křivdou mřeli,
volejte a zněte ke smíření
všech, kdož v záští na nás zanevřeli!

Mne už, milé zvony, nevolejte,
budu jinde spáti v zemi siré,
u svých drahých; naposled pak pějte:
Zlíbej všecky, kdo tu, božský míre!

◈ ◈ ◈

VŮKOL JE TICHO.

Jdu lesem sám a sám,
ani list se nehýbe,
nechvěje;
zpěv slyším,
jenž z daleka ke mně spěje,
je stále tišším. —
poslouchám,
někdo to zpívá?

Dálka mi kývá.
Stojím, poslouchám.
Zas ticho vůkol, co se to děje?
Někdo se směje!

Srdce mi zvoní,
srdce mi buší,
hlava se na ňadra kloní...
Tesknota zpívá mi v duši.

◈ ◈ ◈

MÉ PÍSNĚ.

I.

Mé písně jsou jen rytmy mého srdce,
jen snivé duše toužný v nebe let,
a mním, ba vím, že tenkrát už jsem zpíval,
když Pán Bůh ptáky volal v širý svět.

A srdce mé jest vázou mého žití,
z níž voní kytka květů zperlených,
již trhal cit, kde raněná má duše
kdys krvácela nachem steskú svých. —

II.

Mé písně duše výkřiků jsou echem,
je všecky skropil žhavý nach,
a proto prokvétají rudým vzdechem
a plno slz je v jejich korunách.

A mnohá z nich tak úzkostně si vede,
jak žitím oklamaný štěstí sen,
jak vězeň v kobce tesklivosti šedé,
jenž na svět chce, by zde byl popraven

III.

Bloudím
v divokém neznámém hvozdě
V dálce zpívá
neznámý pták neznámou píseň.
Poslouchám —
je mi známa,
zpíval jsem ji na klíně matčině,
ale zapomněl jsem jí.

Život mne zanesl,
v Sahaře bloudím
a zpívám.
Písně mé zanikají
bez ohlasu.
Jen zabloudilý šedý pták
některé se přiučil
a zpívá ji v mém rodném kraji.

◈ ◈ ◈

CO JSEM?

Jsem sivý pták, jenž v osamělém keři
vstříc slunci hymnus zpívá, než se šeří,
nechť hoši, za mezí již skryti byli,
hruď zpěvnou kameny mu poranili.

Leč což je víc, ať navždy o samotě,
své duše věren budu prosté notě,
kéž po smrti mě jen vlast milostivá
jak jantar mušku v zlatém srdci skrývá.

◈ ◈ ◈

CO JE PÍSEŇ?

Je píseň jako výkřik ptačí,
buď je to radost nebo žal,
buď krůpěj, v níž se nebe zračí,
buď pramen z puklých ňader skal.

Buď z prozářené duše výská
když radostí v ní krouží roj,
buď z ňader oklamaných tryská
jak bleskem z puklé skály zdroj.

◈ ◈ ◈

JÁ.

Co na mně kdy život žádal,
vždy jsem upřímně mu dal:
S veselými jsem se těšil,
se smutnými zaplakal.

Proti slzám byl jsem měkký,
proti vzdoru hrd a tvrd;
nechci odjít sklíčen, chabě,
odejít chci vážně, hrd!

Kdo mně někdy ublížili,
všem odpouštím s úsměvem;
kdo mně špetku lásky dali,
mějte blaho údělem!

Měl jsem radost ze života,
radost přál jsem lidem všem
Byl jsem žití paladinem,
nikdy žití otrokem!

◈ ◈ ◈

NAD PROPASTÍ MLÁDÍ.

Nad propastí mládí kloním rozbolenou duši,
leb se shýbá, oko pláče, srdce teskně buší,
jako had se bolest zmítá v rozpáleném mozku,
nic nezřím, jen snů zapadlých rozvalenou trosku

Padl vzdech můj do propasti, jako kámen padá,
bublinami byla v tůni léta moje mladá,
jedna z nich mi netušeně z důlí v líce tryskla,
ruka srdce, třesoucí se v ňadrech, nazpět tiskla

◈ ◈ ◈

V DUMÁNÍ.

Toužím psát, leč pero padá z ruky,
jasnost oka náhle v slzách zniká,
slyším přidušené zvonů zvuky
drahé domoviny kostelíka.

Ach, vy z mysli vytracené hlasy,
koho z mlžné dálky svoláváte?
Zdali mne, jenž před dávnými časy
na váš hlas jsem chodil na roráte?

Koho svoláváte, koho zvete,
proč a k čemu? Mne snad, milé zvony,
po námaze žití moholeté,
přes daleké nedohledné hony.

Nemám u vás už těch drahých duší,
k nimž jsem spěchal ondy jako dítě
k radovánkám, ach jak srdce buší;
všecko, ztratilo se, žel, tak hbitě!

Ke komu bych přišel žalovati,
kdo by dali útěchy mi v strasti?
Jinde otec spí a jinde máti,
mimo domov bratři, v cizí vlasti.

Máti moje neobývá v domu
milé, světlé do zahrady síňky;
její síní chladná temná k tomu
skrýš, kde smíchovské jsou Malvazinky!

A můj otec také nepohlíží
z rána k lesu, odkud slunná záře
na krov domku z východu se blíží,
poblíž Rubeše spí písničkáře.

Co bych dělal u vás, zvony, v dáli?
Vše, co jsem tam svými skvosty měl,
léta pouti mé už dávno vzaly.
Kraj i lid tam na mne zapomněl!

◈ ◈ ◈

ZTRACENO.

Prchly mladé žití taje,
plné rajských zjevů,
daleko jsou vábné kraje
růží, snů a zpěvu.

Ačtě slunnými jsou stále,
přec se v dálce tratí,
chvíle štěstí, vale, vale,
už se nenavrátí!

Života proud zdivočilý
divě v dál se žene. —
Kdo mne rád měl v dálné chvíli,
také zapomene! —

◈ ◈ ◈

STESK V LESE.

Ve staré lípě pláče severák
a kolem lesa těžké bloudí mraky,
na hnízdě skryl se osamělý pták
a deště krůpějemi vlhnou zraky.

Mlh netvor vlhký ovívá mi tvář
a vřes mi brání v podvečerní chůzi,
jen v oknech myslivny je posud zář
a z houští sova volá hlasem hrůzy.

Slyš, z temné dálky slyšet těžký vzdech,
pak plaché kroky; někdo v dálku pádí
a jedle teskně šumí, sténá mech —
to mimo letí s pláčem moje mládí.

PŘIJDE ZIMA

Noc mlžná k zemi uklonila hlavu
a černá kadeř zakryla jí líce . . .
Zas přijde zima v divých větrů davu
a rozsype hvězd vůkol na tisíce —
Ach, co jich padne navždy do mé kštice!

A chladno bude kolem v hor těch klínu,
leč víc než kdy se choutka mysli vzruší;
ku geniů si sednem ducha vínu
a zpijeme jím žíznivou svou duši
a vzlétnem omlazeni k nebes týnu.

A zapomenem svět a jeho žaly,
a vykoupáme ducha v zdroji krásy,
veň jako Narcis jsme se zadívali,
až oči zžehly se a zvlhly řasy,
jak asi všem, kdož s bohy hodokvasí!

◈ ◈ ◈

TROSKA.

Hor šedých na omšeném klínu
spí troska v černém lesa stínu,
leč máj v hor říši vjezd když slaví,
tkví v líci jí lesk usměvavý.

Ten červánek, jímž tvář jí hárá,
je vzpomínka snad z mládí stará,
jak vznešenou kdys tvrzí byla,
než doby zášť ji rozvalila.

Jak v podiv zrakům všech i sluchu
kdys plna slávy, plná ruchu
a plná praporů a třásní
v hor skrýši krásnou byla básní' —

Leč rázem svitný úsměv záře
jí s rozbrázděné prchá tváře,
když mní, jak teď je opuštěna —
a bouře vzdech jí v ňadrech stená.

◈ ◈ ◈

PÍSNĚ MLÁDÍ A PÍSNĚ STÁŘÍ.

Ó písně, chaso moje smavá,
jak střídáte se zas a zas,
teď ve vás stesk a lítost žhavá,
dřív smích a žert a zvučný jas!

Dřív nezkušenost rusohlavá,
teď šedohlavý, dumný žal,
co je vám, chaso moje smavá,
co jsem vám, probůh, udělal?

Už všecko z vás mi s bohem dává
— kde pěnící se ruch a kvas? —
jak ohlas, chaso moje smavá,
když k hněvu zkouší slabý hlas.

Dřív tryskaly jste jako láva;
vše zaměnil už času chvat,
už nebudete, chaso smavá,
mou snivou duši těšívat!

◈ ◈ ◈

CO ZDE?

Co starý skřivan s drobnou písní,
co já bych tady ještě chtěl,
čas nový v mladých křídel tísni
dost záhy na mne zapomněl.

Tož, kveťte jenom tajně v duši,
mé drobné písně, tiše dál,
tam hněvu sníh vás neporuší,
byť nade mnou i mrakem stál.

◈ ◈ ◈

LESU.

Sen slunce, červánek, dne věrný sluha,
v kraj nebes na západě zlato tkal,
jak na příkrov by zabitého druha
brat rudé růže dal.

V plášť mlhový se přioděla země,
kraj v dálce temnil se, jak v hloubce hrob,
a v slzy travin s křídel zory jemně
déšť padal zlatých zdob.

Jak úsměv vytesaný soše v tváři,
tkvěl snivý červánek na líci hor,
luh dýchal kvítím, slunečnou zpit září
a smolnou vůní hor.

Les oněměl a zíral k nebes nivě
na sivé večernice jasný vjezd,
jež v zelený mu sen vždy milostivě
květ snáší lesklých hvězd.

V mé krve každé kapce slunce hrálo
a pestrým květem bujel v duši cit,
vždyť vínem, v hlavách poetů jež zrálo,
byl zjařen jsem a zpit!

Tak šel jsem, lese, sterou duší tvojí
a přání roj mi v hloubce ňader tkvěl;
ty hlavě mé jsi žehnal šumnou chvojí,
u nohou mech se chvěl.

Vše líbalo mě tajemně a tiše
a objímalo vůně ramenem,
rty žhavými pil z úkoje jsem číše
a v kráse tonul jsem!

Já šťasten byl a zbožňuji tě, lese,
a zahynu-li v houštích ztemnělých,
pak duch můj ptákem ať se u výš vznese
v hruď dumných stromů tvých.

Ať zpívá tobě, zemi v zdar i lidu,
a těší vše, jak já byl potěšen,
když úkoje jsem srdci ždál a klidu,
bolestí lačných plen! —

Tu vrah-li lapí mě anebo střelí,
a srdce bíti ustane a pět,
ať zemi napojí nach prsou vřelý,
bych vzrostl zas jak květ!

Pak místo zpěvu chodci vonět budu,
skryt v kypré trávě prozářených míst,
a snivou dívku v srdci těšit budu,
než ztratím pel a list!

Leč poutníkovou zahyne-li nohou
mé květné žití v slunných porostech,
pak nechať s každou duší přeubohou
tvým šerem putuji jak vzdech!

◈ ◈ ◈

SMUTNO.

Seděli jsme na sadě
pod starou rozložitou jabloní,
jež objímala nás svými schýlenými větvemi,
a shůry zaplavoval nás soumrak.
Bylo tiše vůkol a z tesknoty rostl smutek.
Vše bylo jinak než ondy,
když kvetly růže
a zlaté paprsky slunce večerního nás líbaly
a hvězdy se množily nám nad hlavami.
Teď je vše jinak, vše mrtvo.
Slyš, kdo že to vzdychá?
Nikdo! Jen zvonek večerní dává dobrou noc
dálnému okolí i nám.
Smutno, smutno!

◈ ◈ ◈

ZA VĚTRU.

Větry kol se potloukají,
listí níž se potácí;
rudne, či snad na ně v taji
moje srdce krvácí.

Stejni jsme, můj strome milý!
List tvůj leží kolem svát —
Ty však zmládneš v jarní chvíli
a já budu navždy spát.

◈ ◈ ◈

PŘI ZVUKU FUJARY.

Jaké divné zvuky, srdce rvoucí,
ač unaveně mdlé a přece sladké tak
jak slzy, jež pláče srdce mroucí,
jako zpěv, jejž pěje zabloudilý pták.

A zas jak příboj vln, když stéká
v důl propastný, kde temna vládne duch.
A tiše zas jak báje dávnověká,
jíž nerozčeří nikdy času vzruch.

Ve snách dlíš až do červánků záře,
leč duch se vznáší v nebes prostorách,
dole hraje pasák na fujaře,
ty posloucháš, až tají se ti dech.

A tvé srdce rozrušeno bije:
Jsi bez záře, tmy ovinul tě mrak.
Hyneš jatý poutem melodie
a padáš s nebe jak střelený pták.

TUŠENÍ JARA.

Už tuším jaro, jasním tvář,
teď bude zase snáz;
mou myslí táhne jara zář,
leč srdcem táhne mráz.

Ó dobo růží krvavých,
jak mocný měla's lesk!
Tucha těch dob jest samý smích,
leč srdci vládne stesk!

◈ ◈ ◈

ČARNÁ PĚLKA.

Divná píseň jala duši,
toužil jsem ji vyslechnout;
poslouchal jsem, stál jsem, váhal,
nemoh' jsem se s místa hnout,
k varováním jejím hluch
stále vznášel se můj duch.

Dospěl pělky jsem, leč zraku
nezjevil se její zjev,
bouřil mozek v těžké hlavě,
bouřil v srdci bujnou krev.
Zde zůstanu, buď jak buď
a má s písní zněla hruď.

Zvučela tím zpěvem jata,
zvučí, posud zvučí tak,
rozbolena jsou má ňadra
a můj stále vlhne zrak.
Zpívám, zpívám, jenom žal,
slábne pělka — já jdu dál.

Stojím děsnou nad propastí,
do propasti mám jen krok,
čarnou pělku nenacházím,
musím za ní dát se v skok —
v propast za ní, na věčnost
její sluha, její host!

◈ ◈ ◈

STARÁ PÍSEŇ.

Když rozšíří se zášer noci
a ztichne vůkol žití vír,
tu ovládne mne divnou mocí
zpěv, jejž jsem zaslech v podvečír.

Já nevím, kdo tu píseň zpíval,
kdo lil v ni srdce svého žár;
leč zpěv ten krev mi vzbouřil v příval
a rozpaloval moji tvář.

A v otecké se vmyslím sady
a v oteckou se vmyslím síň . . .
A mimo mne jde život mladý
a za ním já jak temný stín.

◈ ◈ ◈

KRŮPĚJ DEŠŤOVÁ.

Den chmurný vyplakal se do sytosti,
déšť s polních cest a stezek všednost spláchl'
a v hlavách vrb, jež u řeky se hostí,
jen kapky stály z hojných posud vláh.

V nich při západu zlatý oheň dlel,
jak diamanty zdály se být drobné,
já v chůzi bezvolně se zahleděl
v to kmitání se ohně přeozdobné,

V ten třpyt jsem hleděl, v němž se slunce krylo,
že zdály se být kapky rubínův,
zvlášť v jedné z nich se zářně uhostilo
já hledě na ni v říš se zabral snův.

Zřel na ni jsem; vždy větší být se zdála
a povždy větší zdál se její třpyt;
tak jasně zářila a zlatem plála,
že zraku nemohl jsem odvrátit!

Na listu lancetě se chvěla stále
a svítila; ty druhé hasly již;
list pozvolna se shýbal neustále
a přece nepouštěl svou zářnou tíž!

Než počla býti mdlou a potrácela zář,
mrak slunce přelít, krůpěj pojednou
je stejna s prvými, až náhle zapadá
v tůň rozkypělé vody bezednou!

Byltť přišel večer, v krůpěji zář zhasla,
a krůpěj tratila se tesklivě a třásla,
až její zjev vod v spoustu zaletěi
a vánek zadul, prostý list se chvěl. —

Tam vlnou chopen kapky zjev se ztratil;
kdo pozná krůpěj v spoustě kalných vod,
již večerního vánku zádech zklátil
a do neznáma zanes řeky brod?

A dumám, dumám, kdo tě najde asi,
ty lesknoucí se krůpěj', se ptám,
zda parou navrátíš se v nové časy?
A domyslil jsem, nejsem-li to sám!

Kéž byla bys, má písni ovlažila
květ jediný, když vedrem stížen vadí,
ó, pak bys chvíli užitečna byla, —
či mlýnské kolo míníš hnáti snad?

Nic nejsi, ničím nebyla jsi prve,
nechť slunce zdobilo tě u večer
a v přízni jasu dalo ti své krve! —
Zda někdy parou budeš vyšších sfér? —

◈ ◈ ◈

NÁVŠTĚVA V OPUŠTĚNÉM OTECKÉM SADĚ.

A na sad šel jsem, jejž kdys otec sázel,
v něm z mladých stromků zbyl jen starý kmen,
byl vydoutnán a sněti stářím sházel,
byl teskností jsem uslzen.

Keř růží pod okny byl potrhán,
stál asi drahně let už bez ozdob,
a bylím zarost' polí plzný lán,
ni květu nebylo na otcův hrob.

Šel nazpět jsem jak do vyhnanství znova
a podál domků na mezi jsem kles'.
Šel s jiskrnou jsem touhou do domova
a z domova jsem nazpět slzy nes'.

◈ ◈ ◈

TĚŽKÁ KRŮPĚJ.

S těžkou duší, se sklopenou hlavou
kráčím v dumách pojíněnou travou,
v dál a v šíro zamlženým polem.
A mně je tak smutno srdce kolem.

Z šedých lesů divně se to šklebí,
zvedám hlavu pro útěchu k nebi, —
šedo též jak na zemi ta lada.
S výše na čelo mi krůpěj padá.

Těžká je ta krůpěj, s čela v tvář se níží,
těžká je a klesám pod tou tíží.
Snad jsem dumou kohos v soucit zlákal,
kdo nade mnou v nebi sdílně plakal.

Ó NECHTE...

Ó nechte mne a nedbejte mne již!
Co měl jsem rád, způl shltla smrti říš
a jen co mám, si chráním vroucí duší —
a o to strach mi stále poklid ruší.

Nic nechci už — mám v srdci zlata dost,
nač víc by toužil osamělý host?
Co jsem, co mám, vše poberte a spleňte,
jen sny mé samoty mi nezažeňte!

To přátel upřímných je posud tlum,
ať v údol stoupám, nechať slézám v chlum,
ti jedině jsou se mnou věrní druzi
a s nimi jdu, jen nerušte mne v chůzi!

◈ ◈ ◈

NA LESNÍ CESTĚ V LUHAČOVICÍCH.

Od jihu větřík svižně věje
a dýchá v bílou nebe tvář,
les s vršku zeleně se směje,
pták v houští kvílí, samotář.

Tím zpěvem jaty květy pláčí,
v jich slzách však skryt slunný lesk;
má noha horským svahem kráčí,
mé myšlenky jsou samý stesk.

Čas drahný nekráčel jsem tady,
když v ňadrech vřela bujná krev,
teď ňadra má jsou vinohrady,
leč bez hroznů; v nich zmlk už zpěv.

Jen tulák pták ty písně kvílí,
mdlý okamžik, a zmlkne v ráz,
tak zhyne vše večerní chvílí,
ty též, mé srdce; vždyť už čas!

Je čas! Kol dokola se stmívá
a vůkol zmizel všechen ruch;
viz tam! Jen jedle hlavou kývá,
z ní sýčkův hlas mi: „Pojď!“ zní v sluch.

◈ ◈ ◈

VEČER V SENOSEČI.

Z modravé samoty hvozdů
snáší se na zkvetlou zem
poslední volání drozdů
lahodným pozdravem.

Mateřídouška blíž meze
voní a v zálesní ves
rolník vůz sena si veze,
v ústrety dětí jde směs.

Stromy své sklánějí hlavy,
v nich zvučí dušený zpěv,
v strništích cvrčků zní davy,
v plod ronil šípek svou krev.

Potok pěl stříbrnou píseň,
kol míru se hostila říš,
mé touhy palčivá tíseň
v domova nesla mne skrýš.

MLHY.

Mlhy kol vše tvary ruší,
mlhy ven a ven;
mlhy v srdci, mlhy v duši,
všecko jako sen.

Mlhy v lese, mlhy v poli
všude plno mlh,
srdce stýská, hlava bolí,
zrak pojednou zvlh'.

Mlhy vůkol, mlhy všude,
mlhy vpřed i vzad.
Teskno! Jak as dále bude,
nezjasní se snad?

Mlhou všude pole skryta,
všecko v mlze tkví,
jen u cesty nerozvitá
chudobka se chví.

Či to povzdech země ranní,
či to jara vzkaz?
Nebo náhlé vzpomínání
první písně as?

Mlhy všude, v stráni, v poli.
travin na stéblech...
Na vše, ach, jak srdce bolí,
sever žití dech!

◈ ◈ ◈

JSEM NEVDĚČNÍK.

Jsem nevděčník, dřív noc mi družkou byla,
a blažen na jejím jsem klíně snil,
když jemnou rukou skráň mi pohladila,
a já s rtů jejích čarných klid jsem pil.

A když své pohádky mi vyprávěla,
ty bílé hvězdy, jež jsem měl tak rád,
z níž každé třesoucí se touha sjela
do hloubky ňader mých; vždy mír v nich vládl.

To duch můj potopil se v moře snění
a pro útěchu dal mi písně dar,
leč jinak teď; co bývalo, už není,
mrak halí vše, je chladno, a já stár! —

Teď duše touží dne a vůně země,
chce zlaté víno slunce lékem pít,
a ze všeho, co ještě kvete ve mně,
jen skrovnou porosenou kytku vít.

Jsem nevděčník, ač vím, že po rozluce
soucitně vyhledá mne slzný hled,
že na hruď vloží mi noc jemné ruce
a smírně zulíbá mne naposled!

◈ ◈ ◈

VEČER V LESE.

Za dálné hory slunce se kloní,
purpuru slzy po nebi roní,
vesnický zvonek skotácky vříská,
na stráni k severu sklončná břízka
ustává zvolna v třepotu listů,
les ustal v hněvu bouřného chvistu,
jalovec k zemi k spánku se krčí.
Mrtvo kol, ticho, pod lipou kradí
svíjejí hnízdo dva lejsci mladí,
bez zpěvu, bez ruchu, jako dva stíny
Kolébka ptačí pro mladé syny.
Skončili práci. Bez ruchu, tiše
tulí se do své manželské skrýše,
k ženušce manžel družně se lipne,
naposled ještě v dobrou noc pipne.
Třeslice kolem hnízdečko skrývá
a kol je ticho, jak v hrobě bývá.

◈ ◈ ◈

ŽIVOT A SMRT.

Ta věčná touha, věčná přání
a věčná píle, věčný chvat,
jak aureolu dáti skráni
a štěstí nemající stání
k svým nohám navždy upoutat.

Chcem pravdě roušku strhnout s líce,
zdroj světla mocí chceme zřít,
a touha poznání vždy více
řve u bran záhad jako lvice,
leč nikdo nejde otevřít!

Tak srdce týráme i duši,
leč nezkrotný je vášní vír;
jen dál, ať po tmě, kdož pak tuší
že s napiatou nás stíhá kuší,
spor duše, smrti bohatýr!

A spouští šíp — hruď chví se mřením,
jest neúprosná jeho moc —
až poznáváme sil svých tlením,
že smrt je světla políbením
a život stínů plná noc.

◈ ◈ ◈

POUT MYŠLENEK.

Myšlenky mé, kajicnice,
jdou na dálnou smiru pout,
chtí pramenem černé kštice
kříž mých žalů ovinout.

Chtí kol něho trny plané
proměniti v růží sad
a mé duši ulekané
na rty úsměv vylíbat!

◈ ◈ ◈

STESK.

V nevlídných dnech za temných dešťů
přilétá druhdy do mojí síňky
bez hluku, tiše nevlídný pták
černého peří, ohnivých očí,
kolem mé hlavy letmo se točí,
potichu stále budí mne v snění.
„Co žádáš?“ — ‚Hovor!‘ Prch, už ho v ráz není.
Zase se jeví, třepotá křídly,
nutí mne z domu pod širé nebe,
k východu letí. Má duše za ním
v lesnaté kraje. Rychleji, čilej
k letu mne nutí:
‚Leť jen, ty musíš, či nemáš chuti,
poshlédnout jednou místa ti drahá?
Poleť jen, nech tvůj krátí se dech,
starosti všecky doma však nech!
Vyhoď je oknem v zvlněnou řeku!
Za mnou! V dům rodný, ke zdroji léků!‘

Chystám se letěti s hovorným ptákem,
kmet — jsem dnes jeho poslušným žákem.

Vznáší se se mnou, hledí mi v oči,
dlouho, až hlava mi kolem se točí,
domlouvá stále mi, zrak svůj v hruď noří
a sype mi ze žhavých, divných svých očí
do srdce mého touhu a stesk.

◈ ◈ ◈

NA PŘÍDĚ.

Na přídě stojím zanesené lodi,
již žití buran semo tamo vodí;
nelze dále, loď se brodí,
tam a sem
za vln divným přívalem.

Nemám kotvy, nemám vesla,
by mne loď má na břeh nesla;
naděje má dávno klesla,
s bohem dala tužbám všem,
rvána doby přívalem.

◈ ◈ ◈

ROZPRCHNUTO.

Vše rozprchlo se, láska i hněv,
vše, co jsem miloval tady,
vše zaniklo časem, mé dumy i zpěv
a všecky mé vysněné hrady.

Kde drahý můj otec, kde zlatá máť,
kde moji bratři a sestra?
Na domě zpuchřela kláda i lať —
pusta je zahrada pestrá.

Zde jsem byl šťasten, vesel a blah
co tady pro mne? Jen slzy!
Všecko čas odnes', zničil a splách',
kéž mne též odnese brzy!

Vy drahé hlavy, tak rád jsem vás měl,
shlédněte s oblaků na mne,
kam jsem se za vámi zahleděl,
k vám chci z té pohádky klamné!

◈ ◈ ◈

ZPĚVÁK.

Sen podzimní sní mladý les,
v něm šedá vlákna se množí,
jen dál skrz šedou jejich směs;
komu Bůh písně do ňader vloží,
ten loutny už neodloží!

I v zimě musí zpívat a hrát,
co hlavě písněmi zvučí
a s veselými musí se smát;
ať nebe pokryto černou je tučí
třeba je žalům výhost dát!

On života čilý na pochod
musí si loutnu svou zladit,
a na vše, co kvete, i přes slz brod,
k útěše vlastní cit zvnadit —
i nástrah a klamů lstivý svod.

A musí si zahrát veselou,
nechť lítost srdce mu drtí,
svou vlastní strunou, notou svou,
byť poznal náhle pojednou,
k vlastní že hraje si smrti! —

◈ ◈ ◈

RUŠNÝ ZVUK!

Tmí se zvolna, den nechce stát.
noc mlhy na luhy hází,
v západě už se chystají spát
červánci růžově nazí.

Svlékli se ze šatů slunečních,
prohřál je, znavil teplý jih,
bez šatu — horko je moří —
chtějí se vykoupat v moři.

Z daleka táhlý zvonů hlas
po nivách roztoužen spěchá,
unyle hlavu kloní klas,
korunku zavírá lecha.

V údolí zmáhá se posvátný klid,
po trávě rosa se třpytí,
poslední slunce purpurný vid
na čelách skalin se nítí.

U meze křepelčin tesklivý tluk
rozprchlé svolává děti,
ticho zas; z dálky jen rušný zní zvuk:
noční pták do lesa letí.

◈ ◈ ◈

NOČNÍ MOTÝL.

Mdlou roušku soumrak vůkol tkal,
v mou síň se snášel větrů kvil,
já ke čtení se uchystal
a kahan svůj jsem rozsvítil.

Tu oknem v síňku motýl vlít'
a kolem světla kolotal,
chtěl v jeho teplý zlatý svit
a stále blíže polétal.

Pak váhal chvíli, ale zas
do jeho žáru chtivě vnik'
a mrtev padl v jeden ráz,
zda tušil as ten okamžik?

Zda nejsme podobni mu snad?
Tak mnohý k světlu toužil z nás,
leč sotva křídla blíže klad,
v ráz zžehnut ohněm pad' a zhas'!

TĚŽKÝ NÁVRAT.

Vrať se v život, chceš-li dýchat ještě
růží svého mládí vonný pel! —
Nelze! Za slzného očí deště
už bych dálavy té nedošel!

Nedojdeš-li, přeleť, vrať se přeci,
neznavíš se, vzmuž se, letmo dál! —
Nelze! Léta na shrblé mám pleci,
zamlžen je zrak, jenž ondy plál.

Přec se vrať v ty kraje květné něhy! —
Nelze! Bouří stal ty se můj vzdech,
na hlavě mám těžké, bílé sněhy,
černá mračna duše na křídlech.

BŘEH ZÁHROBNÍ.

Na tisíce planých máků
zplamenilo slunce v poli,
jdu tím polem v zpěvu ptáků,
ale srdce moje bolí.

Východ na ně usmívá se
v ladné dívky cudném rdění,
všecko tone v tiché kráse,
ale pro mne míru není.

Nač pohlédnou kalné oči,
vše se leskne, vše se třpytí,
leč mou loďkou věk už točí
na břeh záhrobního žití.

O DUŠIČKÁCH.

Den sychravý dal s bohem světu,
slz hrstku na zem nasypal,
a slunce za ním vrhlo špetku květu;
a den jak dítě spal.

Mně při tom znenadání zvlhly zraky,
můj také přichýlil se čas,
zda na mne mlčky hodí někdo taky
kytičku růží as?

Ne pro sebe je žádám, pro mne dosti
jest polní chudobka a lesní vřes,
leč růže, ty bych šťasten do věčnosti
svým dětem nes'!

◈ ◈ ◈

LIDUNCE.

I.

Když zadumán jdu jara dobou novou,
než těžkou hlavu složím na loži
a vlídný večer růži purpurovou
na pokraj nebe tiše položí,

tu duše má se vidině tvé kloní
a klade růže na hrob tvůj.
Nechť na můj nikdo slzy neuroní —
jen t v ů j Bůh opatruj!

A syp naň každým jarem nové květy
a ovíjej ho nejvnadnější vůní!
Pak šťasten jsem jak před dávnými lety,
byť pohlcen již černou času tůní.

II.

Na horách volno! Své oči zavírám.
Nač zříti v svět, je smutno v něm.
Slyším jen zbraní hluk a moří šum.
Kéž klidný den mne nese k nebesům,

kde není sváru, kde nehýří hněv,
kde slyšet duší milý zpěv,
kde na sta květů zdobí rajský luh
a blažení se řadí v nebes kruh.

Tam klid a mír jest, jehož dávno žádám.
Leč nechci přec v tom míru býti sám —
jen jednou za věk-li mi v ústret kročí
má Liduška a pohlédne mi v oči,

v ty oči mé, jež stále pro ni rudnou,
vždyť její byly pro mne blaha studnou.
Z nich stále perli se a bez ustání
můj život jediný: Jí vzpomínání.

III.

Když ponejprv jsem políbil
v ty něžné tvářky Tebe,
tu rázem přesvědčen jsem byl,
že Tvůrce ještě jinam skryl
div slunce, nejen v nebe!

Byl přesvědčen jsem nejinak:
Dvé sluncí skryl Bůh v taji
v tvůj kouzla plný, něžný zrak,
by navždy zaplašil ten mrak,
jenž uhostil se v ráji,

to od těch přenešťastných dob,
kdy Adam věřil klamu
a poslechl jak bídný rob,
až požitkem si koupil hrob
a smrti děsnou tlamu.

Až za obět jí padnu též,
kéž pozvedneš mne k sobě,
kde v tichém štěstí hoduješ
a sluncem ráje zjasňuješ
mou duši v strasti době.

IV.

Zase vůkol kvetou růže,
symbol krásy, též jej znáš.
Ale co jsou pro mne květy,
ty-li mně je nedáváš!

Zase kvetou, zase voní, —
jsou však pro mne klam a lež!
Co jsou růže, když kol hlavy
ty je v smíchu nekladeš!

Jen ty růže na tvém hrobě
pro mne posud růže jsou.
Ale běda — v chladu žití
v zimě hynou, nekvetou.

Kdybych na ně krev svou cedil,
nemohly by přece žít.
Nejlépe snad — v úkoj žití
k tobě v hrob se položit.

V.

Od chvil, co na loktech tě anděl vznes'
k mým nejdražším tam modrých do nebes,
mé vadne žití v žalu neustálém,
jsem žebrákem, ač dřív jsem býval králem.

Tam matička tě k srdci přivíjí
svou nejvroucnější lásky lilii,
tam tatíček tě hýčká na klíně
jak mne kdys v dětství blahé hodině.

Zda poznáš mne, až já tam zavítám,
jenž bez tebe zde jenom slze mám?
Zda ovineš mně kolem šíje ruku,
zda starce poznáš po mdlém hlasu zvuku?

Snad nepoznáš . . . Ne, ty mne poznáš, vím,
až na něžné tě rtíky políbím!
Ty poznáš mne a poletíš mně vstříc —
vždyť nikdo nemiloval tebe víc!

VI.

K nebi hledím, kam jsi odletěla.
Kde v těch dálavách tě hledat mám?
Co jsi před odletem říc mi chtěla,
zaniklo, a již to nezbádám.

Za tebou jdu po měsíčné dráze.
jdu a bloudím . . . Touho, blíž mne vod,
v loďce měsíce snad bude blaze.
Zlatá hvězdo, ty mne doprovod!

Pluji marně. V neznámém tom kraji
veslo z ruky padá, noc je kol,
třebaže kol hvězdy plápolají;
a ač zmírám, nezmírá můj bol.

Jako leknín je mé srdce stále,
jejž otvírá slunce zlatá zář:
Vzešel mrak — leknínu nenadále
zvlhlo nitro, a mně vlhne tvář . . .

VII.

Šla na pout jsi v dálavu dálnou —
ach, dávno je to již —
tam na prvních růžích mé lásky
v zahradě mládí spíš.

Na prvních ohnivých růžích —
Ač mráz mi na ně padl —
přec v srdci půl věku kvetou
a voní posvad

Na prvních ohnivých růžích! —
Až v kraje, ty kde dlíš,
za tebou na pout se vydám,
zda se mi probudíš? —

◈ ◈ ◈

SVÉ ŽENĚ.

Už všickni jste mně odešli
a jsem tu sám a sám,
jen Tebe, ženo rozmilá,
jen Tebe už tu mám!

Už všecko odnes času chvat
a žití divý rej,
jen Ty, má ženo rozmilá,
se tady dobře měj!

Až omrzí Tě život snad,
pak na rychlo jej změň
a na všecko a na mne též
pak navždy zapomeň!

II.

Když ponejprvé jsem tě políbil,
už duši mou jsi měla celou.
A tenkrát byl jsem mlád.

Teď mnohý mrak své hněvy na mne lil.
A nechť Ti jiní v cestu růže stelou,
já nemám růží sic, leč mám Tě stále rád.

Jsem stár a znaven, mnohý trpký jed
v číš života mi namíchalo žití.
A lépe nebude, než až půjdu spat.
Leč šťasten v minulost můj hledí hled,
zkadˊ mnohý krásný okamžik mi svítí,
a stále stejně mám tě rád.

◈ ◈ ◈

SMUTNO.

Chlad roste vůkol, listí stromů zvadá,
kraj zamlžen, má sivý šlář.
Dumám. Mlha divná jako závoj padá
též přes mou tvář

Dnové se krátí, na keře kol holé
věsí se mlha se všech stran.
Vše ptactvo pryč — jen s osetého pole
hlas slyšet vran.

V mém nitru smutno, vše tam hlavy kloní,
poslední zvolna zvadá květ.
A z vísky za vrchy, slyš, zvonek zvoní:
„Spěš, vrať se zpět!“

Kam, Bože, zpět, vždyť bloudím bez domova,
vše je to tam! Kam jíti mám?
V dům otecký bych dítkem těkal znova,
— v něm byl bych sám!

Ach, nelze už, jest pohřbeno mé žití
věk ze živých mne dávno škrt.
Když nelze tam nést jaré živobytí
nač nést tam smrt?

◈ ◈ ◈

PTÁK.

Slyš, duše, poslouchej, pták na stromě zas zpívá,
snů mlžné postavy v šat zvučný přiodívá;
spíť v srdci láska mu jak vůně v poupěti,
chce vínek hnízda vít, kdes v stromu doupěti.

Ó zpívej, raduj se, než touhy ochabnou,
než krev ti vychladne a sny tvé prozábnou,
než v dumách starosti, jak čas a život velí,
smrt, střelec podl udný, tě vyčíhá a střelí.

◈ ◈ ◈

CESTA LESEM.

Jdu lesem, z dálky dětí zpěv
v můj stajený se mísí vzdech,
i stavím se, ač nutí spěch
a srdce vázne v starostech.

A dumám, bloudím, kolem pouští . . .
Kudy z té dostati se ven?
dál pospíchám a kráčím v houšť.
a klesám chůzí unaven!

Ač stále umdlévám, jdu zas,
už shrbena je moje plec,
svůj hledím v říčce na obraz
a vidím, že jsem šedivec.

Je večer, blízké vísky zvon
se na klekání rozhoupal,
i kloním hlavu, kráčím dál,
až u vrat hřbitova jsem stál.

Tam netušeně dospěl jsem,
ba vrátím se sem brzo as,
už kloním se vždy hrobu blíž,
zvon volá mne: Pojď, už je čas'

◈ ◈ ◈

SNÍH PŘEDE MNOU, SNÍH ZA MNOU...

Sníh přede mnou, sníh za mnou —
sníh a sníh,
sbor vran a vrabců křičí v alejích;
kam v také nepohodě takých chvil?
A cesta dlouhá jest a dalek cíl.

Sníh přede mnou, sníh za mnou,
spousty mlh,
v tvář plískanice pere; zrak mi zvlh,
kam v také nepohodě takých chvil?
Kam přišel jsem, kde jsem se zastavil?

Sníh přede mnou, sníh za mnou,
kde to jsem?
Je zvlněné to moře, je to zem?
Ne, není moře, co zde kolem zříš...
Však hle, ten stěžeň tam!..Ne stěžeň, kříž!

Sníh přede mnou, sníh za mnou,
smutný den,
ba sám už do polou jsem zasněžen,
plášť černý změněn bílý na rubáš;
buď rád, že čistý do hrobu jej máš!

◇ ◇ ◇

V NOČNÍM TICHU.

Noční ticho. Z dálky tesknost šumí,
ohlas z domoviny dálných zvonů
v starou duši šeré táhnou dumy
s davem němých výkřiků a stonů!

Rostou jako z močálů mlh roje,
a já v strachu vidím jejich sledy:
zavřenými dveřmi v černé zbroji —
v síň mi kráčí přízrak smrti šedý!

SMRT.

Se smrtí — jak to temně zní —
co den vždy větší půtku;
už stále více mohutní
výspa mé tesknoty a smutku.

Mé štěstí všecko bylo sen,
mák rudě planý v hluchém seti;
mé naděje šly zpívat jen
jak o vánocích chudé děti! —

◈ ◈ ◈

VŠEM ODPOUŠTÍM.

Jsem stár a duší chor a hynu,
můj západ přišel, vím to, vím,
nuž, dřív než v hrobě odpočinu,
všem nepřátelům odpouštím!

Všem odpouštím, jichž mstivou hanou
můj duch svá vzletná křídla schlíp',
všem odpouštím, kdo náhlou ranou
svých hněvů v hruď mi vbodli šíp.

Všem odpouštím, již konec žití
mně záviděli i ten chléb,
kdo šlapali mých ňader kvítí
a v šedý kopali mě leb.

Všem odpouštím, již v slz mých proudy
zlý nasypali záští kal,
všem odpouštím, již zavýskali,
když úzkostně jsem zaplakal.

Všem odpouštím, kdo cest svých blátem
mých skrání poházeli sen,
kdo řekli, když jsem v pádu vstával:
Ten smělec, hle, buď povalen!

Všem odpouštím, kdo v novém čase
na písničkáře zašlých dob
han vrhnou mračné krupobití
a na jeho snad plivnou hrob.

Všem odpouštím, kdo u mé rakve
v div druhům zahájí svůj rej,
jen lépe vlast-li bránit budou
a milovat ji upřímněj!

◈ ◈ ◈

U VLASTNÍHO HROBU.

Žádného nestíhám a s každým jsem se smířil,
kdo v zahrádce mých písní divč hýřil
a nehaním ho; volně může jít,
jen nepoplival-li mých ňader cit.

Žádného nestíhám a všem jsem podal ruku,
kdož zakřikli mé ptáky v tichém zvuku,
a nespílám, kdo v ruchu hněvu zlém
mi po nich rozpřáhli se kamenem.

Žádnému nespílám, kdo pohanit mne chtěli
a blátem svým mi lebku poházeli;
mdlým pohledem jen dím: Nu jen se tuž,
hleď, zde můj cíl; přej klidně dojít už!

PADÁ LISTÍ...

Padá listí, padá
na nivy i lada,
na hřbitov i hroby,
Sad je bez ozdoby,
ó, jak smutné doby!

Kdy se as vše zvrátí,
na sadě i v hati?
Kdy se hlavy stromů
a vše křoví k tomu
bude zelenati?

Uplyne dnů mnoho,
dočkám-li se toho,
až bude sad v míze. —
Zdaž tě uzřím v knize
malá stesku sloho?

◈ ◈ ◈

Když přepadne Tě steskŭ dav,
svou hlavu zvedni výš,
Tvé myšli prchne smrtihlav
a nevrátí se již! —
Snad zmlkne, na vždy stichne hruď!
Ty, volný jich, jen veselí buď —

Dej výhost trampotám už všem,
buď jako bývals — dítětem,
a tak buď dále život tvůj
a na věčnost se připravuj!

◇ ◇ ◇

OBSAH:

Věnování 5
Můj den se naklonil 7
Mladým 8
Zvony domov 9
Vůkol je ticho 10
Mé písně I.—III. 11
Co jsem? 13
Co je píseň? 14
Já 15
Nad propastí mládí 16
V dumání 17
Ztraceno 19
Stesk v lese 20
Přijde zima; 21
Troska 22
Písně mládí a písně stáří 23
Co zde? 24
Lesu 25
Smutno 28
Za větru 29
Při zvuku fujary 30
Tušení jara 31
Čarná pělka 32
Stará píseň 34
Krůpěj dešťová 35
Návštěva v opuštěném oteckém sadě . . . 38

Těžká krůpěj 39
Ó nechte 40
Na lesní cestě v Luhačovicích 41
Večer v senoseči 43
Mlhy 44
Jsem nevděčník 46
Večer v lese 48
Život a smrt 49
Pout myšlenek 50
Stesk 51
Na přídě 53
Rozprchnuto 54
Zpěvák 55
Rušný zvuk 56
Noční motýl 58
Těžký návrat 59
Břeh záhrobní 60
O dušičkách 61
Lidunce I.—VII. 62
Své ženě I.—II. 68
Smutno 70
Pták 72
Cesta lesem 73
Sníh přede mnou, sníh za mnou 75
V nočním tichu 76
Smrt 77
Všem odpouštím 78
U vlastního hrobu 80
Padá listí 81
Když přepadne Tě stesků dav 82

◈ ◈ ◈

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
H48
1900
sv.60

Heyduk, Adolf
Spisy

NÁKLADATELSTVÍ
J. OTTO
SPOL. S R. O.